BEGIN
MET DUURZAAMHEID

Hoe je **in vijf stappen** je eigen visie vormt en samen met anderen een nieuwe realiteit creëert

Ilona Buddingh'-Maas

Reacties

'Intens, integer en interessant. BEGIN met duurzaamheid is een boek voor iedereen met een groen hart. BEGIN gewoon en laat dit boek je richtlijn zijn.'
Tijn van Elderen, CEO Brabantia

*

'Met dit boek dringt Ilona echt door tot in de kern: oriënteer je eerst op jezelf en ga dan vanuit eigen kracht en visie aan de slag om de wereld duurzamer te maken. Een mooie aanvulling op de diverse boeken vol met MVO-modellen en methodes. BEGIN bij jezelf!'
Folkert van der Molen, marketingmanager MVO-adviesbureau Sustainalize en manager www.duurzaam-ondernemen.nl

*

'Het BEGIN-concept is prettig concreet en leid je vanzelf langs alle belangrijke stappen om je persoonlijke visie op duurzaamheid scherper te krijgen. We hebben het gepresenteerd aan een bredere groep duurzaam betrokken collega's. Het heeft hen, en mijzelf, verder op weg geholpen om de persoonlijke relevantie en impact scherper te krijgen op het brede en belangrijke thema van duurzaamheid.'
Tjeerd Krumpelman, Hoofd Business Advisory, Reporting & Stakeholder Management ABN AMRO | Duurzaam Bankieren

*

'Een duurzame wereld begint bij jezelf. In dit heldere en grondige boek lees je hoe jij vanaf vandaag handen en voeten kunt geven aan een mooiere wereld.'
Stephan Zeijlemaker, oprichter en directeur
van Yumeko (eco bed- en badgoed)

*

'Ideaal voor lezers die 'ergens' wel weten dát duurzaamheid belangrijk is, maar niet weten hoe, wat en waarom. Het is een theorieboek en werkboek in één en staat bovendien vol met ervaringen van de auteur die de vijf stappen heeft ontwikkeld en doorlopen. Dat maakt het boek heel persoonlijk en geeft het gevoel dat er iemand meeloopt met je eerste duurzame stappen.'
Hilda Feenstra, auteur van het boek 'Duurzaam zijn moet je Durven'

*

'Dit boek laat op krachtige wijze zien dat duurzame ontwikkeling begint bij wat iedereen vanuit zijn of haar rol kan bijdragen. Deze intentie is gecombineerd met het verkrijgen van inzicht in het geheel, wat ik als belangrijk zie om impact te creëren. Ik heb er alle vertrouwen in dat met dit boek in de hand velen waardevolle stappen zetten om de wereld een stukje duurzamer te maken.'
André Nijhof, Professor Sustainable Business en Stewardship,
Nyenrode Business Universiteit

Uitgeverij Dialoog
Postbus 308
5300 AH Zaltbommel
0418-680180

www.uitgeverijdialoog.nl
info@uitgeverijdialoog.nl

Auteur: Ilona Buddingh'-Maas (www.beginmetduurzaamheid.nl)
Vormgeving omslag: Gijsbert Raadgever (Akimoto)
Opmaak binnenwerk: Debbie Brok

ISBN: 9789461262189
NUR 800

© 2017 Ilona Buddingh'-Maas / Uitgeverij Dialoog

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.
Hoewel dit boek met veel zorg is samengesteld, aanvaardt schrijver noch uitgever enige aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten en/of onvolkomenheden in dit boek.

Inhoud

Voorwoord 9

Hoofdstuk 1
Inleiding 12

Hoofdstuk 2
De vijf BEGIN-stappen 18

BEWUSTWORDING

Hoofdstuk 3
Bewustwording van jezelf en duurzaamheid 42

Hoofdstuk 4
Bewustwording van je leefomgeving en duurzaamheid 64

Hoofdstuk 5
Je eigen visie op duurzaamheid 85

Hoofdstuk 6
Een wereld van mogelijkheden 113

Hoofdstuk 7
Je persoonlijke 'Waarom' voor duurzaamheid 135

ERKENNEN VAN BELEMMERENDE SYSTEMEN

Hoofdstuk 8
Erkennen van belemmerende systemen voor duurzaamheid 150

Hoofdstuk 9
Transformeren van belemmeringen 178

GELIJKWAARDIGHEID

Hoofdstuk 10
Denken en handelen vanuit gelijkwaardigheid 202

Hoofdstuk 11
Wat zijn de mogelijkheden van gelijkwaardigheid? 221

Hoofdstuk 12
Jouw unieke waarde 235

IN VERBINDING

Hoofdstuk 13
In verbinding met jezelf, anderen en de aarde 247

Hoofdstuk 14
Van verbinding naar interactie en samenwerking 268

Hoofdstuk 15
Het innemen van je plek 283

NEMEN VAN VERANTWOORDELIJKHEID

Hoofdstuk 16
Nemen van verantwoordelijkheid voor duurzaamheid 293

Hoofdstuk 17
Duurzaamheid integreren in je zakelijke rol 308

Hoofdstuk 18
Creëer een ondersteunende organisatiecontext 327

Hoofdstuk 19
Nieuwe oplossingen door creativiteit en samenwerking 343

Hoofdstuk 20
De mogelijke nieuwe realiteit 358

Hoofdstuk 21
Samenvatting 378

Nawoord 383

Bijlagen 388

Bronnen 390

MET DUURZAAMHEID

Voorwoord

Pierre Rabhi, filosoof, pionier in Frankrijk van de ecologische landbouw en oprichter van de kolibrie-beweging, vertelt de legende van de kolibrie, een legende afkomstig van de oorspronkelijke bevolking van Amerika over het kleinste vogeltje ter wereld.[1]

Op een dag, zegt de legende, was er een enorme bosbrand.
Alle dieren waren doodsbang en terneergeslagen.
Ze keken hulpeloos toe.
Alleen de kleine kolibrie ondernam actie.
En ging druppels water zoeken om op het vuur te gooien.
Keer op keer, zo snel als hij kon.
Na een tijdje zei het gordeldier:
'Kolibrie, ben je soms gek geworden? Met jouw druppels water zal het vuur niet doven!'
En de kolibrie antwoordde: 'Ik weet het, maar ik doe mijn deel.'

'Ik doe mijn deel.' Dat is wat mij inspireert en wat ik je met dit boek wil meegeven. Wat dit voor mij betekent, is dat iedere bijdrage uitmaakt en waarde heeft. Het doen van je deel, zie ik als het kiezen voor leiderschap en het nemen van verantwoordelijkheid.
Wanneer iedereen zijn 'deel' doet en bijdraagt, geloof ik dat we met elkaar de nieuwe duurzame wereld mogelijk maken en een nieuwe realiteit creëren.
Ieders bijdrage zie ik als een bouwsteen voor het grotere geheel. Waarbij de één op een natuurlijke manier groente en fruit verbouwt, de ander zich bezighoudt met duurzame energie, woningbouw en transport. En weer anderen zorgen voor het samenbrengen van kwaliteiten

en het delen van kennis. Zo is er voor iedereen een rol en taak die waardevol en aanvullend is, wat we kunnen benutten door samenwerking.
Ik geloof dat we nu in een tijd leven waarin we de mogelijkheid hebben om te bouwen aan een wereld met schone lucht, schoon (drink) water en schone grond, waarbij we respectvol omgaan met alles en iedereen die op aarde leeft. En dat we hieraan vanuit iedere sector, beroepsgroep, organisatie en functie kunnen bijdragen.
Het vormen van je eigen visie op duurzaamheid zie ik als belangrijke basis. Dit gaat om het maken van een eigen vertaling van dit onderwerp, waardoor helder wordt wat dit voor jou inhoudt en wat je hierin kunt betekenen. Hierdoor ontstaat ruimte voor zicht op mogelijkheden en intrinsieke motivatie om hieraan bij te dragen. En plaats je een groene vlag in de toekomst waar je naartoe kunt werken.
Voor mij was het ontwikkelen van mijn eigen visie op duurzaamheid een *gamechanger*. Het maakte dat ik dit onderwerp met een nieuwe blik kon bekijken, en voor mezelf herkende dat dit een onderwerp is waar ik mij met passie en plezier voor in wil zetten. Het werd vanzelfsprekend en veranderde mijn gedrag van het (onbewust) volgen van maatstaven van anderen naar leiderschap in duurzaamheid. En van het passen in systemen naar het vinden en uitvoeren van mijn levensmissie en hogere doel: het bijdragen aan het toewerken naar een duurzame wereld.
Met de vijf BEGIN-stappen kun je duurzaamheid invulling geven. De stappen staan voor:

- **B**ewustwording,
- **E**rkennen van belemmerende systemen,
- **G**elijkwaardigheid,
- **I**n verbinding zijn en
- **N**emen van verantwoordelijkheid'

Op een manier die past bij jouw eigen interesses, kwaliteiten en mogelijkheden.

Het gaat om het maken van een persoonlijke verbinding met het onderwerp duurzaamheid waardoor je vanuit je eigen motivatie concrete invulling kunt geven aan duurzaamheid in je dagelijkse werkzaamheden. Zowel persoonlijk als zakelijk, op een manier die bij jou past.

Daarnaast geven de vijf BEGIN-stappen een handvat om duurzaamheid relevant en motiverend te maken voor anderen, waardoor zij zich persoonlijk verbonden gaan voelen met het onderwerp duurzaamheid, en hier ook invulling aan willen geven.

Ik wens je veel plezier en inspiratie toe bij het lezen van dit boek. En ik wil je alvast bedanken voor jouw bijdrage aan een duurzame wereld.

1

Inleiding

1.1 Het BEGIN

Wat fijn dat je aandacht geeft aan duurzaamheid. En dat je bij wilt dragen aan het realiseren van een nieuwe realiteit.
Voor iedereen begint het geven van invulling aan duurzaamheid anders. Misschien heb je het meegekregen vanuit je opvoeding, of heb je je altijd al betrokken gevoeld bij mensen, dieren of natuur. Paul Polman, CEO van Unilever, zegt dat zijn inzet voor duurzaamheid waarschijnlijk voortkomt uit een les tijdens zijn jeugd om het belang van anderen boven je eigen belang te stellen[2]. En Tijn van Elderen, directeur van familiebedrijf Brabantia, beschrijft een bewust moment van inzicht, waarna hij dit actief is gaan integreren in de keuzes die hij maakt. Zo geloof ik, dat we allemaal een eigen BEGIN hebben met duurzaamheid.
Ik ben zelf stap voor stap begonnen. Ik heb altijd wel interesse voor duurzaamheid gehad, alleen vind ik zelf dat ik er lange tijd weinig aandacht aan heb gegeven, wat met de vijf BEGIN-stappen veranderd is naar maximaal willen bijdragen aan het realiseren van een nieuwe realiteit.
Mijn BEGIN was de keuze om een bijdrage te willen leveren aan een duurzame wereld en te onderzoeken hoe ik hier invulling aan kon geven. Ik ben gaan nadenken over de producten die ik koop en gebruik, over de grondstoffen die hierin zitten en hoe deze worden

gewonnen en gefabriceerd. Door de ingrediënten en grondstoffen op verpakkingen te lezen en op zoek te gaan naar natuurlijke alternatieven. Daarnaast ben ik gaan ontdekken hoe ik mijn kwaliteiten, kennis en ervaring in kon zetten om duurzaamheid invulling te geven. Zowel persoonlijk als zakelijk.

Stap voor stap werd ik me ervan bewust dat duurzaamheid voor mij over het zorgen voor de aarde als geheel ging, en dat ik me daar graag voor in wilde zetten. Het raakte aan mijn al sluimerende behoefte om voor mensen, dieren en natuur te willen zorgen, en het werd steeds duidelijker wat ik hierin kon en wilde betekenen.

Toen ik me had gerealiseerd waar duurzaamheid voor mij om ging, vond ik het steeds vreemder dat ik hier niet veel eerder mee begonnen was.

Mijn bevindingen en proces van niet of nauwelijks met duurzaamheid bezig zijn naar mij volledig willen inzetten voor een duurzame wereld, heb ik beschreven in de vijf BEGIN-stappen.

De vijf BEGIN-stappen

Met deze vijf BEGIN-stappen wil ik je een handvat geven om te ontdekken wat duurzaamheid voor jou is, wat jouw visie hierop is, wat jou in dit onderwerp raakt en wat je met jouw unieke waarde zou willen en kunnen bijdragen. Zowel in je persoonlijke als zakelijke rol.

Het geeft aan hoe je met uitdagingen in huidige situaties om kunt gaan en hoe anderen zelf gemotiveerd kunnen raken om duurzaamheid invulling te geven.

De stappen zijn bij iedere bewustwording opnieuw toe te passen,

zowel voor jezelf als voor de organisatie waar je werkt, waardoor het een doorlopend proces is dat zich doorontwikkelt en verdiept.

1.2 Begin bij jezelf

Voor mij is de beste manier om een duurzame wereld te realiseren er zelf mee te beginnen. Gebaseerd op de feitelijke situatie waar we nu staan. In de huidige realiteit zie ik belangenstructuren, oude systemen en financiële afhankelijkheden bij bedrijven en overheden. En als consument zijn we gewend aan gemak, effectieve producten, relatief lage prijzen en aantrekkelijke aanbiedingen in de reguliere retail.
Volledige duurzame verandering gaat momenteel traag. Het is blijkbaar niet makkelijk om systemen waaraan we gewend zijn snel aan te passen. Waarom zou het anders zo lang duren om over te schakelen op duurzame energiebronnen als zon, water en aardwarmte voor onze totale energiebehoefte terwijl dit al mogelijk is? Of te realiseren dat iedereen in Afrika genoeg te eten en goede scholing heeft?
Door je eigen visie te ontdekken en te volgen, sta je in je eigen ruimte, ben je je eigen autoriteit en sta je los van de systemen die we met elkaar gebouwd hebben. Wat dit in mijn ervaring brengt, is ruimte om onafhankelijk vanuit je eigen kernwaarden en visie naar onze huidige systemen te kijken. Hierin je eigen waarheid te ontdekken en die in te brengen. Door vragen te stellen en actie te ondernemen op dingen die je ziet. Groot of klein.
Dit kan bijvoorbeeld gaan om de vraag waar geldstromen aan bijdragen, kritisch te kijken naar de aannames waar wetenschappelijk onderzoek op is gebaseerd, bewust en eerlijk te kijken naar de waarde dat een product of dienst toevoegt of vragen te stellen over de werkwijze in de ketens achter de producten die we dagelijks gebruiken. In het klein houdt het voor mij bijvoorbeeld in dat ik het bij een organisatie aankaart als een kraan in hun pand automatisch te lang door blijft lopen, of dat ik een batterij opraap die ik op straat of in de natuur zie liggen en deze op een inzamelpunt inlever. Ik zie beginnen bij jezelf als

een belangrijke stap om een nieuwe duurzame realiteit te verwezenlijken. En de mogelijkheden te zien die er zijn.
Zelf met duurzaamheid beginnen, staat voor mij voor leiderschap en het handelen vanuit een open ruimte waarin we mogelijkheden zien. En onze creativiteit kunnen inzetten om nieuwe oplossingen en een nieuwe realiteit te creëren, onafhankelijk van de talloze belemmerende systemen die we tegenkomen. Daarmee is het volgens mij prima mogelijk om met elkaar alle kinderen op de wereld een gezonde toekomst te bieden en de positieve initiatieven die we met elkaar ontplooien meer ruimte te geven.

1.3 Hoe je samen met anderen een nieuwe realiteit creëert

Wat maakt dat je geïnteresseerd bent in duurzaamheid en je je hier graag voor inzet? De vijf BEGIN-stappen in dit boek geven een handvat om je eigen visie op duurzaamheid te ontwikkelen, te ontdekken wat het voor jou relevant maakt, en hoe je dit vervolgens mee kunt geven aan anderen, zodat zij kunnen ontdekken hoe zij hier invulling aan kunnen geven.
Waar het om gaat, is dat iedereen zich op zijn eigen manier betrokken gaat voelen bij duurzaamheid, zodat het iets is waar iedereen zich graag voor inzet. Dit kan door het voor iedereen persoonlijk relevant te maken, en ieder van ons te laten ontdekken hoe zij of hij zelf invulling aan duurzaamheid kan geven.
Ik geloof dat duurzaamheid ons allemaal aan gaat omdat het over onze gezondheid gaat en over het kunnen leven op aarde met gezonde lucht, schoon drinkwater en voldoende gezonde voeding en welzijn voor iedereen. Deze visie maakt het voor mij persoonlijk relevant om te kiezen voor alles wat bijdraagt aan respectvol omgaan met mensen, dieren en natuur, natuurlijk verbouwde voeding en een wereld zonder schadelijke stoffen en afval.
Wat je als relevant ervaart, verschilt van persoon tot persoon. En ik zie

die verschillen juist als waardevol, want daarmee vullen we elkaar aan en dragen we bij aan een duurzame wereld, in alle aspecten die er zijn. Zowel ecologisch, financieel als sociaal.

Om met elkaar een nieuwe duurzame wereld te kunnen creëren, geloof ik dat het waardevol is om een beeld voor je te zien van hoe dit eruit ziet, zodat je weet waar je naartoe kan werken.

Om dit beeld te vormen, kan je je afvragen: wat vind ik belangrijk? Voor mezelf, voor anderen en voor de wereld? Wat zie ik als mogelijk? En hoe ziet dat eruit?

Voor mij is dat een wereld met schone lucht, schone grond en schoon water waarin we respectvol omgaan met alles en iedereen die op onze aarde leeft. En waarin we kiezen voor alles wat bijdraagt aan gezondheid en voortbestaan. Een wereld zonder schadelijke stoffen en afval. En met natuurlijke alternatieven en restmateriaal dat we hergebruiken. Een wereld waarin we de natuur en ecosystemen beschermen en welzijn voor iedereen voorop stellen. Zowel voor mensen, als voor dieren en natuur. Waarin we bewust en zorgvuldig omgaan met natuurlijke bronnen, kiezen voor natuurlijke, hernieuwbare grondstoffen en gezondheid voor onszelf en de aarde als geheel.

Waaraan iedereen een aanvullende bijdrage levert, die we met creativiteit en samenwerking benutten. En waarin iedereen zich waardevol voelt, doordat we ons allemaal inzetten voor dat wat nut heeft en goed is voor alles en iedereen. Waarin we elkaar helpen en kennis en ervaring uitwisselen.

Waar we niet meer onderhandelen over geld, maar keuzes maken die goed zijn voor mensen, dieren en de natuur. Voor het welzijn van iedereen.

Hoe is dit voor jou? Hoe ziet jouw ideale nieuwe realiteit eruit?

We hebben allemaal het vermogen om een nieuwe duurzame wereld vorm te geven, waarbij je doet waar je goed in bent, en werk niet meer werk is, maar een leuke en zinvolle tijdsbesteding die past bij wat je belangrijk vindt.

Met de vijf BEGIN-stappen gaat het om het ontwikkelen van je eigen

visie op duurzaamheid, het zien van je eigen potentieel en het inzetten hiervan op een manier die bij jou past. De volgende hoofdstukken zijn bedoeld om dit voor jezelf te ontdekken, zodat je hier concrete invulling aan kunt geven. En anderen kunt inspireren om invulling te geven aan een eigen 'BEGIN met duurzaamheid'.

Foto: Marleen van Goethem

Ilona Buddingh'-Maas

BEGIN MET DUURZAAMHEID

Hoe je in vijf stappen je eigen visie vormt en samen met anderen een nieuwe realiteit creëert

Kies ook voor leiderschap in duurzaamheid. In dit boek lees je welke concrete stappen je kunt zetten.

BEGIN met duurzaamheid beschrijft hoe je je eigen motivatie vindt, en hoe je vanuit je persoonlijke visie een unieke bijdrage levert. BEGIN ook, en kies ieder moment opnieuw voor:

- **B**ewustwording
- **E**rkennen van belemmerende systemen
- **G**elijkwaardigheid
- **I**n verbinding zijn
- **N**emen van verantwoordelijkheid

Dit boek geeft niet alleen praktische handvatten om te veranderen, maar laat ook op een inspirerende manier zien hoe we met visie, creativiteit en samenwerking een nieuwe realiteit kunnen creëren die zowel maatschappelijk als economisch aantrekkelijk is.

Ilona Buddingh'–Maas richtte na ruime sales- & marketingervaring in de wereld van fast moving consumer goods, con3bute, *towards a sustainable planet*, op. Sindsdien adviseert en traint zij ondernemingen, managers en professionals op basis van haar vijf BEGIN-stappen.

'Intens, integer en interessant. BEGIN gewoon en laat dit boek je richtlijn zijn.'
Tijn van Elderen,
CEO Brabantia

'Dringt door tot in de kern.'
Folkert van der Molen, marketing-manager Sustainalize

'Prettig concreet'
Tjeerd Krumpelman,
Hoofd Business Advisory
ABN AMRO | Duurzaam Bankieren

9 789461 262189

DIALOG